

Waarheen met de journalistiek ? Een analyse
Berichtgeving zelfdoding Yasmine roept gemengde reacties op
Freelancers moeten een ondernemingsnummer aanvragen
Er ligt een bommetje onder de Raad voor de Journalistiek
En Agnes Goyvaerts begrijpt de ontslagen bij *De Morgen* niet

BELGIE-BELGIQUE

PB - PP

1099 Brussel X

B - 11

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

De Journalist 127 - 20 augustus 2009 - verschijnt maandelijks - v.u. pol deltour, IPC, résidence palace blok C - wetstraat 155 1040 Brussel

UIT DE VVJ	3
ACTUEEL	
Waarheen met de journalistiek ?	4-5
Wat te verwachten van Mediaminister Lieten ?	6
De berichtgeving over zelfdoding Yasmine ter discussie	7
Berlusconi te paard tegen Italiaanse en buitenlandse pers	8-9
Een bommetje onder de Raad voor de Journalistiek	13
SCHEEF BEKEKEN	6-7
SERVICE	
Freelancers moeten naar het ondernemingsloket	10
Oproep Statutaire AV Foto-en Filmpers	10
Fonds Pascal Decroos wil meer wobbing	20
MENS ACHTER HET NIEUWS	
Veerle Maes heeft bij het leven een <i>Goed Gevoel</i>	11
RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK	
Gemeente Diepenbeek c/ VRT	12
Wuyts c/ Verbeeck	13
ICONEN VAN DE VLAAMSE JOURNALISTIEK	
Agnes Goyvaerts: 'Ik begrijp de ontslagen bij <i>De Morgen</i> niet'	14-15-16
BOEKEN	17
DE DEADLINE VOORBIJ	
Reinout Verbeke (<i>Eos</i>): 'Is alles echt zo historisch?'	18
ONDER EMBARGO	19

De Journalist *Uit de VVJ*

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
JOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE
Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be

VASTE MEDEWERKERS
Jan BACKX
Ivan DECLERCQ
Marleen SLUYDTS
Johan VAN CUTSEM
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
BELGA PICTURES
PHOTO NEWS
ZAK

REDACTIESECRETARIAAT
Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN
Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

RECLAMEREGIE
Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

LAYOUT EN DRUK
Poot Printers
Industrialaan 12
Zone maalbeek
1702 Groot-Bijgaarden
Tel. 02 467 30 30
Fax 02 463 58 30
www.pootprinters.be

Lid van de Unie van Uitgevers
van de Periodieke Pers

RELATIEVE RUST

De zomer kabbelt rustig verder, een periode van relatieve rust voor de pers. De komkommers tieren welig, gelukkig zijn er nog een paar spectaculaire ontsnappingen uit gevangenissen en de Mexicaanse griep om het thuisfront bezig te houden.

Intussen kan iedereen genieten van een welverdiende rust. Vakantie biedt altijd de mogelijkheid om de blik op iets anders te richten dan de dagelijkse beslommingen. Bijtanken om er nadien met verse energie tegenaan te gaan.

De dood van Yasmine was een aangrijpende gebeurtenis. De meeste media hebben er zo sereen mogelijk verslag over uitgebracht. Toch konden enkelen het weer niet laten om alle registers open te trekken. Zonder respect voor de nabestaanden is het privéleven van Yasmine te grabbel gegooid. Zogezegd omdat het publiek het recht heeft om dat te weten. Maar als familie en vrienden smeken om daar mee op te houden, dan is het duidelijk dat er weer een pijnlijke grens is overschreden. We vrezen dat sommige hardleerse hoofdredacteuren dat nooit willen inzien. Dan moeten ze daar zelf de gevolgen maar van dragen. Wie het goed meent met de pers kan niet anders dan die praktijken verwerpen. Het is goed voor ons kritisch vermogen dat een aantal mensen in de pen is gekropen om die toestanden aan te klagen. Het kleurt allemaal negatief op ons af.

Half juli heeft een nieuwe Vlaamse regering het licht gezien, met verrassende resultaten. Wat media betreft, staat SPA-politica Ingrid Lieten voor zware uitdagingen. Zij zal als volstreekte neofiet het veld moeten leren kennen. En de erfenis van haar voorgangers, Kris Peeters en Geert Bourgeois, is zwaar. In amper een jaar tijd is de pers in een diepe crisis beland. Een staten-generaal heeft een stand van zaken opgemaakt en veel aanbevelingen nagelaten voor deze Vlaamse regering.

We hopen dat minister Lieten de handschoen opneemt en zo vlug mogelijk alle hoofdrolspelers aan tafel roept. Want de crisis is niet voorbij. Overal dreigen ontslagen, besparingen en herstructureringen. Het is de taak van de nieuwe minister om duidelijke antwoorden te zoeken op de uitdagingen waar de sector voor staat. We gunnen haar uiteraard wat tijd en het voordeel van de twijfel. Maar te lang wachten is nu uit den boze: er staat teveel op het spel.

Marc Van de Looverbosch
Voorzitter VVJ

WAARHEEN MET DE JOURNALISTIEK ?

Pol Deltour

De onheilstijdingen zijn tegenwoordig niet van de lucht. *De vraag is niet of kranten verdwijnen, wel wanneer de laatste de deur dicht zal doen, en hoe dan ook is dat binnen tien jaar (Steve Ballmer, ceo Microsoft). En: In dit digitale tijdperk is voor de klassieke journalistiek geen plaats meer (Dan Gilmore in zijn standaardwerk 'We the Media'). Het kon ook genuanceerder: Journalistiek zal ofwel verdwijnen, ofwel zichzelf compleet moeten heruitvinden (toe te schrijven aan intussen talloze waarnemers).*

Ook de Vlaamse media zijn sinds enkele jaren in woelige wateren verzeild. Royale winsten worden door de mediahuizen niet meer geboekt, de bedrijfsrendementen dalen. Zowel dalende oplagecijfers als tegenvallende reclamerecettes zijn daar debet aan. Het gevolg is dat her en der wordt gesaneerd en geherstructureerd. Op de Vlaamse redacties is het voorbije jaar een honderdtal journalisten ontslagen of als freelancer op zwart zaad gezet.

In een reeks analyses gaan we in op enkele fundamentele vragen. Hoe groot is de mediacrisis, geraakt ze opgelost of verergert ze nog ? Hoe verschillend treft ze Vlaanderen en de rest van de wereld ? Welke businessmodellen vormen een antwoord op de crisis ? En wat betekent dat dan concreet voor de journalistiek ? Vandaag deel 1: de ene mediacrisis is de andere niet.

Een hartpatiënt die in volle revalidatie na een infarct door een beroerte getroffen wordt. Zo valt de mediacrisis van het voorbije jaar te beschrijven. Het was inderdaad op relatief korte tijd twee keer prijs voor de klassieke mediahuizen, van het kleinste Vlaamse productiehuis tot de prestigieuze *The New York Times*. Vijftien jaar geleden begon een digitale golf over de wereld te spoelen, die goed vijf jaar terug in de vorm van Google, YouTube en ontelbare blogs de traditionele media nooit geziene concurrentie aandeed. Her en der liepen krantenoplagen en kijkcijfers terug en emigreerden nieuwsconsumenten naar het internet, dat voorwaar gratis bleek. Ook reclame werd weggetrokken van kranten, magazines en tv-zenders, om weer op te duiken op het internet.

De economische recessie die vorig jaar uitbrak, heeft die bewegingen nog aanzienlijk verscherpt. Op zich mag zo'n crisis geen onoverkomelijk probleem zijn, zeker niet voor de Vlaamse mediabedrijven, die de voorbije jaren meer dan behoorlijke winsten boekten en reserves konden opbouwen. Meer dan een teken wijst er overigens op dat de wereldeconomie alweer uit het dal aan het kruipen is. Niettemin heeft de conjunctuurcrisis het desintegratieproces dat al een tijdje de mainstreammedia trof, aanzienlijk versneld. Sneller dan verwacht werden de structurele zwakheden van de sector erdoor blootgelegd. Positief bekeken zou je kunnen zeggen dat de economische crisis voor de media louterend heeft gewerkt. Het nadeel is dat er veel sneller dan eerst verwacht duurzame oplossingen moeten worden gevonden die media en journalistiek weer ademruimte geven.

Intussen is voor iedereen duidelijk waar de structurele problemen liggen. Op het internet, op televisie en deels ook in de printsector, blijkt informatie in die mate royaal en gratis aanwezig, dat minder en minder mensen het nut er nog van inzien een krant of magazine te kopen. Terwijl we tot vijf jaar geleden nog in een omgeving van relatieve informatieschaarste leefden, en burgers met overtuiging enkele Belgische franken neertelden voor hun dagelijks nieuws, vreet de informatiezondvloed van vandaag lelijk aan de bedrijfscijfers van alle traditionele media. Dat zijn vooral printmedia, maar ook commerciële omroepen.

Dalende oplagen

Tussen 1995 en 2008 daalde de betaalde verspreiding van de Vlaamse kranten met 8,9 pct. In Franstalig België ging het zelfs

om min 25,7 pct. In het tweede kwartaal van dit jaar liet de Vlaamse krantenmarkt opnieuw een krimp van een half procent zien, de Franstalige een van 3,2 pct.

Evolutie betaalde verspreiding van dagbladen in enkele Europese landen (bron: VDP, Vlaamse dagbladuitgevers)

	Vlaanderen	Franstalig België	Nederland	Frankrijk	Duitsland
1995	1.004.000	608.000	4.752.000	8.770.000	25.557.000
2000	1.024.000	543.000	4.443.000	8.597.000	23.846.000
2005	968.000	495.000	3.912.000	7.807.000	21.543.000
2007	949.000	474.000	3.719.000	7.649.000	20.590.000
2008	914.327	451.808			
	- 8,9 pct.	- 25,7 pct.	- 21,74 pct.	- 12,78 pct.	- 19,43 pct.

In dezelfde periode zakte de Nederlandse dagbladmarkt met 21,7 pct., de Franse met 12,8 pct. en de Duitse met 19,4 pct. In de VS: een gelijklopend verhaal. De halve wereld schrok zich te pletter toen bleek dat zelfs *The New York Times*, zowat het vlaggenschip van de mondiale dagbladsector, op de rand van het faillissement terecht gekomen was. Tientallen kranten overall ter wereld hebben intussen hun drukpersen stilgelegd, en verschijnen sindsdien enkel nog online. *The Christian Science Monitor*, een toonaangevende Amerikaanse krant, zette in de lente van 2009 de toon, toen ze overschakelde op een webeditie in combinatie met een papieren weekkrant.

Maar ook de magazinesector krijgt klappen. Sommige Vlaamse tijdschriften noteren sinds eind 2008 forse oplagedalingen, ook al slagen andere er voorlopig wel in hun verkoopcijfers op peil te houden. Her en der verdwijnen titels, zoals het (nochtans goed gemaakte en fel gemaakte) Sanomablade *Milo*. Ook deze evolutie spaart geen enkel land ter wereld.

De voor de hand liggende oplossing is dat kranten en magazines hun content op het internet tegen betaling aanbieden. Alleen is dat dus een haring die maar niet bakt. Op het web blijkt zowat alle informatie nu eenmaal gratis dan gratis te zijn, en daar durft tot dus ver nauwelijks een mediahuis tegenin te gaan. Het

risko dat surfers de betaalpoort van je nieuwssite straal voorbijlopen is dan ook bijzonder reëel. Zoals ze bij Google zeggen: als het web betalend wordt dreigt de nieuwsconsument meer te moeten gaan betalen voor minder info.

Toch keert het tij misschien wel, nu mediagigol Rupert Murdoch heeft aangekondigd zijn internetaanbod van kranten en magazines betalend te maken. En ook Vlaamse mediahuizen denken na over betaalmodellen voor hun digitaal nieuws. Als op de Vlaamse markt alle neuzen in dezelfde richting staan, heeft zo'n betaalmodel ook kans van slagen. Dan is alleen nog vereist dat het ook met de VRT tot welbepaalde afspraken komt over haar digitale nieuwsaanbod. Dat staat op een hoog niveau en is per definitie gratis, wat de ontwikkelingskansen van private internetinitiatieven enigszins hypothekeert. Niet dat de openbare omroep dan maar moet aan kwaliteit moet inboeten op het web. Maar een terbeschikkingstelling van haar beelden aan krantensites - zoals door de Vlaamse uitgevers gevraagd - valt zeker te bekijken.

... en krimpende reclame

Maar intussen speelt nog een andere factor de mediabedrijven lelijk parten: de terugval van hun reclame-inkomsten. Die treft niet enkel printmedia, maar ook radio- en televisiezenders. Volgens de recentste CIM-cijfers over de eerste jaarhelft van 2009, gingen de totale reclamebestedingen in het land met 6 pct. achteruit. Precies de daling die Carat, hoofdspeler op de Europese reclamemarkt, voor de wereldwijde advertentiemarkt in heel 2009 verwacht. Voor bij voorbeeld de Amerikaanse kranten liggen die cijfers nog heel wat hoger - in het eerste trimester van dit jaar alleen al een daling van 30 procent - wat voor een goed deel de implosie van de dagbladsector in de VS verklaart.

De reclameterugval van het voorbije jaar heeft zeker te maken met de economische recessie. Toch spelen ook hier weer structurele factoren een rol. Digitalisering laat adverteerders meer dan ooit toe zich rechtstreeks tot potentiële consumenten te richten, en dat zal na de recessie niet veranderen. Of ze verkregen reclame te maken via Google, YouTube of andere populaire sociale netwerken, waar bovendien elke klik op hun banner of link precies wordt geteld. Meer dan een Vlaamse mediamanager vreest dat bij voorbeeld de vele lucratieve personeelsadvertenties die in het licht van de conjunctuurcrisis werden ingehouden, nooit meer naar de vacaturebijlage van hun dagblad of magazine zullen terugkeren.

Reclame op het internet was de voorbije paar jaar alleszins *booming business*. In 2008 stegen de reclamebestedingen op het net wereldwijd met 23 pct. En toch blijkt die groei in 2009 niet te worden voortgezet, eerder integendeel. Want zowel conjuncturele als structurele zwakheden spelen ook internetadvertising parten, zoals blijkt uit de toenemende praktijk van grote bedrijven om zich via *direct mailings* tot hun potentiële afnemers te wenden. Niet enkel voor content en nieuws, ook voor reclame maakt de digitale technologie een ontmediatisering mogelijk die alle mediabedrijven in het vel snijdt.

Een belangrijk neveneffect is dat ook klassieke media die nieuwssites lanceren, daaruit maar povere reclame-inkomsten puren. In combinatie met het gratis weggeven van content, leidt dit ertoe dat geen enkele nieuwssite tot nader order geld opbrengt. Zelfs goed geoliede websites zoals die van het gros van de Vlaamse kranten, zijn nauwelijks zelfbedruipend. Wie daarentegen wel pakken geld verdienen met internetreclame, zijn aggregatoren, zoekmachines en netwerkoperatoren als Yahoo, Google en YouTube. Uitgerekend bedrijven die al royaal vegeteren van de content van de klassieke nieuwsmedia. Je zou voor minder beweren - zoals Andrew Keen in zijn boek *De @-cultuur* - dat internet de klassieke media (en langs die weg onze beschaving) ondermijnt.

Afdankingen alom

Dat is de toestand van de media vandaag. Nog nooit was er zoveel informatie beschikbaar, en nooit tevoren hebben mensen ook zoveel informatie geconsumeerd. Maar het klassieke businessmodel van een mediahuis met krant, magazine of omroep, slaat almaar minder aan. Het alternatief van een nieuwsaanbod op het web blijkt al helemaal niet rendabel te zijn. Amerikaanse experts hebben uitgerekend dat een papieren krant die online gaat mogelijk meer dan 65 procent bespaart - met name op productie- en distributiekosten - maar tegelijk 90 procent van zijn inkomsten verliest. Terwijl de oude media dus stokken en strompelen, slagen de nieuwe media er nog maar met moeite in te stappen. En dus plooiën de klassieke media, na decennia van constante groei, zich terug in een historische krimp, die zich vooral ontplooit op personeelsvlak.

Even recapitulieren. Bij Corelio, uitgever van onder meer *De Standaard* en *Het Nieuwsblad*, verdwenen redacteurs en kregen in een klap 35 freelancefotografen te horen dat hun bijdrage niet langer nodig was (wegens over te nemen door schrijvende journalisten met camera). De Persgroep wou bij *De Morgen* aanvankelijk liefst een kwart van de redactie liquideren - een cijfer dat na harde onderhandelingen kon worden gehalveerd. En op dit ogenblik worstelt Sanoma nog met een collectief ontslag dat tientallen mensen bedreigt, onder wie journalisten.

Dat er elders minder spectaculaire cijfers opduiken, belet niet dat het spel ook daar soms hard wordt gespeeld. Roularta en *Het Laatste Nieuws* danken met de regelmaat van een klok personeelsleden af - maar zonder dat ze de limiet voor het verplicht volgen van de collectieve ontslagprocedure overschrijden. En dan zijn er ook nog een paar mediahuizen aan wie de verdienste toekomt met creatieve oplossingen de crisis te lijf te gaan: een solidaire loonlevering (Concentra) of een aanpassing van de werktijden (Belga).

Elders zien we gelijkaardige krimpscenario's, zij het soms nog een stuk groter dan bij ons. Sinds 2001 hebben alle Amerikaanse kranten samen één journalist op vier afgedankt. Op de blog Paper Cuts (<http://graphicdesignr.net/papercuts>) is dag na dag te volgen hoeveel dagbladmedewerkers in de VS aan de deur zijn gezet. In 2007 ging het nog om 2.112 jobs, in 2008 al om 15.977 en voor 2009 staat de teller voorlopig op 13.332. In Nederland schat de NVJ (Nederlandse Vereniging van Journalisten) dat er de afgelopen drie à vier jaar in de dagbladsector 600 tot 700 redactionele banen teloor zijn gegaan - of een kwart van het totaal. Voor de hele Nederlandse mediasector daalde het arbeidsvolume sinds 1998 met 20 procent.

Wie voorhoudt dat nieuwsmedia met zoveel minder journalisten hun kwaliteitsniveau kunnen behouden, die dwaalt. Ook het argument van de digitale ontwikkelingen binnen elk bedrijf - die nu eenmaal een rationalisering van het werk mogelijk maken - snijdt geen hout. Wanneer een journalist door nieuwe technologie het werk van een fotograaf of vormgever gaat overnemen, spaart dat misschien wel die fotograaf of vormgever uit maar wreekt zich dat onvermijdelijk op het inhoudelijke werk van de journalist. Een verslaggever die technische besognes op zijn bord krijgt, levert automatisch in op de diepgang van zijn reportage. En misschien vergemakkelijkt digitale technologie wel de inbreng van burgerreporters of deskundigen in het nieuwsaanbod, de rol van de journalist wordt er niet minder essentieel om. Het behoud van de kwaliteit van ons nieuws is dan ook volstrekt onverenigbaar met het afbouwen van het journalistenbestand.

Wln die zin is het vinden van nieuwe businessmodellen hoogst-dringend. Het voortbestaan van de kwaliteitsjournalistiek hangt ervan af.

Volgende keer: op zoek naar nieuwe businessmodellen en hun gevolgen voor de journalistiek

WAT TE VERWACHTEN VAN MEDIAMINISTER LIETEN ?

Luc Vanheerentals

Ingrid Lieten is in de nieuwe Vlaamse regering veeleer verrassend de nieuwe Mediaminister geworden. Lieten is juriste en kreeg nationale bekendheid als directeur-generaal van De Lijn, een functie die ze van 2002 tot 2009 bekleedde. Ze is de eerste socialistische minister die bevoegd wordt voor media. Welk mediabeleid ze zal voeren, blijft tot nader order onzeker, ook al bevat het nieuwe Vlaamse regeerakkoord natuurlijk wel al belangrijke aanwijzingen.

Dat Vlaamse regeerakkoord stelt onder meer een beleid in het vooruitzicht "dat kwaliteitsjournalistiek wil gaan bevorderen en daarbij vooral oog zal hebben voor de opleiding, arbeidsvoorwaarden en sociaaleconomische positie van journalisten en fotografen". De Staten-Generaal van de Media die Kris Peeters (CD&V), de vorige Mediaminister, op 19 maart organiseerde, zal een vervolg krijgen. "De steun aan de geschreven pers wordt geëvalueerd en gekoppeld aan voorwaarden die onder andere de pluriformiteit versterken en de kwaliteit en redactionele onafhankelijkheid verhogen", zo lezen we verder in het regeerakkoord.

Aanleiding voor de eerste Staten-Generaal van de Media, die honderden directieleden, journalisten en waarnemers in Antwerpen bijeenbracht, was de herstructureringsgolf in de media. Sarkozy citerend waarschuwde minister-president Kris Peeters die dag voor "de verpaupering van de media" als gevolg van "slecht betaalde en slecht uitgeruste journalisten met een onzekere toekomst". Meteen kondigde hij rondetafelgesprekken aan over heikele thema's. De aanpassing van het wettelijk beroepsstatuut van de journalist zou als eerste worden aangesneden. "Daarnaast moeten we de verruiming van het statuut van de kunstenaar naar zelfstandige beroepsjournalisten, het statuut van freelancers en persfotografen en ook de bescherming van auteursrechten grondig bekijken." De minister-president riep tevens op na te denken over koppeling van de Vlaamse perssteun aan de kwaliteit en onafhankelijkheid van redacties. Een eerste rondetafelgesprek kwam er in het zicht van de Vlaamse verkiezingen echter niet meer van. De stuurgroep met vertegenwoordigers uit diverse

mediasectoren die alles in goede banen moest leiden, kwam wel al eens samen.

Kwaliteit

Ook de Vlaamse administratie pleitte in haar *Memorandum* aan de nieuwe Vlaamse regering expliciet voor het voortzetten van de activiteiten rond de Staten-Generaal van de Media. "Dit moet in overleg met beleidsverantwoordelijken en betrokken entiteiten resulteren in voorstellen naar het federale niveau over onder meer het beroepsstatuut van de journalist, de verruiming van het sociaal statuut van de kunstenaar en de problematiek van het auteursrecht." De administratie heeft het verder over "een onderzoek naar andere maatregelen die de kwaliteit van de journalistiek kunnen bevorderen en bewaken en extra wetenschappelijk onderzoek om deze kwaliteit in kaart te brengen en verder te kunnen monitoren".

Naar aanleiding van de eerste Staten-Generaal publiceerde de VVJ in april samen met de vakbonden de 40 bladzijden tellende nota 'Voor het behoud van het pluralisme en de kwaliteit van het nieuws' (zie www.journalist.be). Specifiek naar de Vlaamse overheid werd daarin gepleit voor de koppeling van perssteun aan een aantal voorwaarden. Zo mogen volgens de VVJ enkel redacties steun krijgen die minstens 10 beroepsjournalisten tellen met een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur. De grootte van de steun dient afhankelijk gemaakt te worden van het aantal beroepsjournalisten in vast dienstverband. Andere voorwaarden voor steun zijn een sectorale en bedrijfseigen cao die de arbeidspositie van journalisten regelt, een tussen uitgevers en VVJ onderhandelde conventie waarin de vergoedings- en andere werkvoorwaarden van freelancers worden vastgelegd, een redactiestatuut en respect voor beroepsethische codes en uitspraken van de Raad voor Journalistiek. De steun kan volgens de VVJ verder afhankelijk worden gemaakt van projecten die de kwaliteit van het nieuwsaanbod verhogen.

SCHEEF BEKEKEN

"De essentie van het nieuws blijft: de journalist. Wanneer het stof van de crisis is gaan liggen, blijven goede journalisten over als de echte nieuwsmakers. Daar kan geen zoekmotor of RSS-feed tegen op."

Edward Claessens, woordvoerder van Microsoft Belux, in *Knack* van 5 augustus 2009

"De informatiestroom is dermate gezwollen dat je erin verdrinkt. Hier ligt in de media een terrein braak voor vaklui, die precies de verantwoorde keuzes maken waarmee ze hun publiek naar behoren

kunnen informeren. Wat je op websites te veel merkt, is dat de kleinste en onbelangrijkste berichten evenveel aandacht krijgen als andere, die er wel toe doen. Waar is de hiërarchie gebleven die de lezer, de gebruiker, de consument helpt om orde te brengen in de chaos?"

Guy Poppe in *Samenleving & Politiek* van juni 2009

"'Hoe gaat het?' 'Druk-druk-druk!' Een antwoord dat u wellicht zelf al duizenden keren gegeven heeft. (...) Daarom bieden wij u vanaf deze week 5 weken lang

telkens een thriller aan van een van onze topauteurs, te beginnen met 'Tango' van Pieter Aspe. Voor slechts 3 euro (!) kan u zich eindeloos laten meeslepen en even de boel de boel laten."

Hoofdredacteur Ilse Beyers verheft in *Dag Allemaal* van 4 augustus 2009 niet voor de eerste keer merchandising tot hoofdredactioneel artikel

"I don't need sex, the government fucks me every day"

Opschrift op het t-shirt van een cameraman van RTL-Kroatië bij opnames

'DUBBEL GEVOEL BIJ BERICHTGEVING OVER ZELFDODING YASMINE'

Luc Vanheerentals

Hebben de Vlaamse kranten bij hun berichtgeving over de zelfdoding van Yasmine eind juni rekening gehouden met de aanbevelingen van de VVJ, de Raad voor Journalistiek en enkele wetenschappers ter zake? Volgens de Leuvense communicatiewetenschapper Jan Vandenbulck en Nico De Fauw van de Werkgroep Verder, een zelfhulpgroep voor nabestaanden, hebben een aantal journalisten dit keer de richtlijnen heel bewust toegepast. In andere media bleven de aanbevelingen jammer genoeg dode letter.

Vandenbulck en De Fauw prijzen vooral de berichtgeving op de VRT. Die vermeldde telkens de website en het telefoonnummer van de Zelfmoordlijn. Het was de eerste keer dat dit gebeurde. "Dat er de dagen nadien veel meer oproepen binnen liepen bij de Zelfmoordlijn, bewijst dat er bij velen een grote behoefte bestond om naar aanleiding van deze zelfdoding ergens met hun verhaal terecht te kunnen", zegt Nico De Fauw. Jan Vandenbulck van zijn kant toont zich opgetogen over het consistent gebruik in een aantal media van de term 'zelfdoding', die minder beladen is dan 'zelfmoord'.

Andere media deden het minder goed. Zo stuit het de Werkgroep Verder tegen de borst dat hier en daar – het meest expliciet in *Het Laatste Nieuws* – gedetailleerd werd beschreven hoe Yasmine te werk is gegaan. Dat vergroot niet enkel de pijn voor de nabestaanden, maar ook het risico op imitatie. "Als een bekend figuur zich van het leven beneemt kun je dat natuurlijk moeilijk verzwijgen", zegt hoogleraar Jan Vandenbulck. "Blijft de vraag of je de wijze waarop daarom zo expliciet moet beschrijven."

Overigens verwezen sommige media steevast alleen naar de relatiebreuk met Marianne Dupon als oorzaak van de zelfdoding. "Terwijl een van de aanbevelingen precies is te wijzen op de complexiteit van dit gebeuren", aldus Nico De Fauw. "Zelfdoding wordt best niet als het logische gevolg van bij voorbeeld een relatiebreuk voorgesteld, het is en blijft een abnormaal antwoord op een normale situatie. Samen met de gedetailleerde beschrijving van de methode zal dit mogelijk een aantal mensen die al kwetsbaar waren door een relatiebreuk, over de drempel hebben gehaald."

Tijd en rust

Ook nog weken na de zelfdoding bleven enkele kranten en weekbladen op het onderwerp doorgaan. Zo werd begin augustus via een gesprek met de familie van Yasmine de volle verantwoordelijkheid voor de zelfdoding bij Marianne Dupon gelegd. Het bracht schrijver Tom Naegels en mediawatcher Leo Neels in respectievelijk *De Standaard* en *De Morgen* tot bittere commentaren. "Wat is hier nu eigenlijk de bedoeling van? Dat er nog iemand zelfmoord pleegt", aldus Naegels. Marianne Dupon zelf smeekte in de Concentra-kranten van 8 augustus - mee in naam van haar 2;5 jaar oud dochtertje, om met rust te worden gelaten.

Ook Nico De Fauw is er niet over te spreken. "Deze journalisten tonen geen respect voor het rouwproces dat de nabestaanden doormaken en maken het hen gewoon onmogelijk om daar op een gezonde manier mee om te gaan. De nabestaanden moeten nu tijd en rust krijgen om dit gebeuren stilaan een plaats te geven en opnieuw verder te kunnen leven."

Een recente studie van de Werkgroep Verder, waarbij 150 krantenartikelen in Vlaamse media werden bekeken, toonde weliswaar aan dat de aanbevelingen inzake zelfdodingsberichtgeving steeds beter worden toegepast. Zo bleek het sensatiekarakter van de berichtgeving significant gedaald. Volgens de Werkgroep Verder daalde op die manier de gemiddelde Imitatie Risico Score, die het gevaar op navolging aangeeft, van 5,58 tot 4,58 op 10.

Niet iedereen deelt dat optimisme. In een eindverhandeling voor het halen van een masterdiploma in communicatiewetenschappen, raamt Jolien Van Geel (KUL) de Imitatie Risico Score op 6,17 voor de Vlaamse pers en 5,49 voor de Franstalige. Ook zij analyseerde 150 suicideartikelen. De helft van de Vlaamse krantenkoppen bestempelt Van Geel als sensationeel. In goed driekwart van de artikelen wordt bovendien geen melding gemaakt van de preventiemogelijkheden.

www.zelfdoding.be

SCHEEF BEKEKEN

tijdens een regeringsbijeenkomst eind juli, vlak voordat hij onder druk van de Kroatische premier werd ontslagen

"Eigenlijk lopen we een marathon. Elke dag opnieuw. We zien nauwelijks wielrenners. 's Morgens al trekken we naar de aankomstplaats. Met acht integrale uitzendingen van start tot aankomst moet ik je niet vertellen dat dit een slopend avontuur is."

Michel Wuyts over zijn Tour-verslaggeving in *Het Laatste Nieuws* van 9 juli 2009

"Ik heb er, zoals iedereen, recht op mijn rouwproces in mijn private kring te organiseren en met rust te worden gelaten. Het belang van onze dochter, Ella, roept om hetzelfde elementair fatsoen. De gepubliceerde 'details', de halve waarheden en hele leugens laat ik voor wat ze zijn, tot enige polemiek zal ik niet overgaan. Daarvoor is de smart die ik deel met Yasmine's familie te groot."

Marianne Dupon, ex-partner van Yasmine, vraagt de Vlaamse pers om respect voor haar rouwproces na Yasmine's zelfdoding, in *Gazet van*

***Antwerpen en Het Belang van Limburg* van 8 augustus 2009**

"Je zou haast gaan hopen dat het een paar hoofdredacteurs zelf ooit overkomt, uitgespuwd worden voor vier miljoen man op een moment dat je het kwetsbaar bent."

Ook Tom Naegels laakt in *De Standaard* van 8 augustus 2009 de berichtgeving over Marianne Dupon in het kader van Yasmine's zelfdoding

Mediavrijheid staat in Italië weer onder zware druk

IL CAVALIERE TE PAARD TEGEN DE PERS

Hedwig Zeedijk
vanuit Rome

“Bepaalde buitenlandse pers volhardt in het publiceren van leugens en insinuaties over Presidente Berlusconi zonder namen of bronnen te citeren. (...) We hebben duidelijk te maken met een machtsspel, met een gecoördineerde aanval, met een ziekelijke mediacampagne die geen gefundeerde elementen bevat waarop de verdenking kan worden gebaseerd.”

Het citaat komt uit een persbericht van de Italiaanse regering van 5 juli. Wat opvalt, is dat het een officiële tint geeft aan de complottheorie die Berlusconi in hoogsteigen persoon nu al maanden verkondigt.

Het persbericht is een directe reactie op de aangekondigde publicatie van nieuwe onthullende foto's van de premier in zijn privévilla op Sardinië. Het communiqué noemt met name de "Sunday Times van Murdoch", en eindigt met de waarschuwing dat het publiceren van de paparazifoto's een misdrijf is. Het regeringscommuniqué versterkt de boodschap die Berlusconi al geruime tijd verspreidt: de pers wil hem kapotmaken.

"Eerst was het de partijkrant *l'Unità*, daarna *La Repubblica*, maar nu rekent Silvio Berlusconi ook Rupert Murdoch en eigenlijk alle buitenlandse pers, het christelijke weekblad *Famiglia Cristiana* en zelfs de bisschoppelijke krant *Avvenire* tot zijn vijanden", zegt Giuseppe Giulietti, woordvoerder van de vereniging *Articolo21* – de naam refereert aan het grondwetsartikel over persvrijheid. "Wie hij niet kan controleren, hoort voor hem bij het grote complot tegen hem." Giulietti was tot voor kort journalist bij de *Rai* en zetelt tegenwoordig in het Italiaanse parlement voor *Italia dei Valori (IdV)*, de partij van ex-magistraat Antonio di Pietro.

La Repubblica blijft weliswaar staatsvijand numero uno. Sinds 14 mei publiceert het dagelijks tien vragen over de relatie tussen de premier en de tiener Noemi Letizia. Tien degelijke vragen, die niet zouden misstaan in een parlementair vragenvuur. "We hebben de lijst eerst aan de premier voorgelegd en hem drie dagen de tijd gegund te antwoorden", zegt hoofdredacteur Ezio Mauro van *La Repubblica*. "Maar we kregen nooit een reactie."

Het vragenlijstje prijkte ruim een maand lang iedere dag in de krant en werd overgenomen door ontelbare bloggers en buitenlandse media. Eind juni werd de lijst vernieuwd, toen

een nieuw schandaal de kop opstak rond escortdames voor de 72-jarige premier.

Eigenaar van *La Repubblica* is Carlo De Benedetti, een oude industriële vijand van Berlusconi, en hij spande intussen een proces aan tegen de premier. Die had de krant en het weekblad *l'Espresso* immers beschuldigd van staatsondermijning. Bovendien had Berlusconi het gepresteerd op een congres van jonge ondernemers op te roepen niet te investeren in kranten, die al te pessimistisch zouden berichten over de economische crisis...

Silvio Berlusconi op een onbewaakt moment tijdens de voorbije G8-top in juli. De Presidente ziet tegenwoordig overal complotten tegen hem. (Foto Belga Pictures)

Persvrijheid

Toch gelooft Ezio Mauro niet dat de persvrijheid in gevaar is in Italië, zoals het laatste rapport van Freedomhouse stelt. "Wij kunnen schrijven wat we willen", zegt hij luchtig, om er onmiddellijk aan toe te voegen dat de situatie voor de televisie heel anders ligt. "Vijf van de zeven landelijke zenders staan onder invloed van de premier. Dat is, in een land waar 73% van de bevolking zijn politieke mening baseert op de informatie van de televisie, inderdaad een serieus probleem."

De voorzitter van de Italiaanse journalistenbond FNSI, Roberto Natale, vreest dat die analyse nog te rooskleurig is. "Ook bij de schrijvende pers loeren zelfcensuur en media-manipulatie om de hoek", zucht hij. "De kranten worden uitgegeven door grote ondernemers met diverse zakelijke belangen, waarvoor ze politieke

steun nodig hebben. Het is een slechte gewoonte in Italië om carriëre te maken door de politieke baas te dienen. Dat moeten we onszelf ook verwijten."

Net tijdens ons gesprek krijgt de vakbondsleider een sms-berichtje. "Kijk, dat bedoel ik nu. Dit komt van de redactie van *TG5*, het grootste tv-journaal van *Mediaset*, Berlusconi's eigen mediabedrijf." En hij leest hardop: "Gisteren belde

Tremonti (minister van Financiën, nvdr.) om een item over de recessie te vermijden. Het werd vervolgens uit de journaaluitzending geschrapt."

Minzolini

De nieuwsmanipulatie is bijna dagelijks zichtbaar in het *Rai Uno*-journaal, *TG1*, goed voor zo'n 5 miljoen kijkers. Hoofdredacteur Augusto Minzolini (voorheen hoofdredacteur van Berlusconi's opinieweekblad *Panorama*) werd tijdens een vergadering bij Berlusconi thuis voorgedragen. Ex-premier D'Alema noemt het belangrijkste staatsjournaal ironisch "Sovjet-waardig". De conservatieve katholieke partij *UDC* stelt provocerend voor de journalisten te vervangen door de afdeling voorlichting van de regering.

Giuseppe Giulietti van *Articolo21* hoeft voor voorbeelden niet lang te denken: "*TG1* is meester in het niet brengen van nieuws. Neem nu het gerechtelijk onderzoek naar de escortdame van de premier. *TG1* zwijgt drie dagen lang over de kwestie. Kritiek van de daklozen in Abruzzo? Niet gezien. Economische crisis? Verdwenen. Het ISTAT, bureau voor statistiek, meldt dat de verhouding tussen staatsschuld en BNI is gestegen tot 9%? *TG1* steekt het weg in de late editie. Als de bisschoppen zich uitlaten over de euthanasiezaak Eluana, is dat te zien om acht uur, maar kritiek van de bisschoppen op de wet rond veiligheid en immigratie, wordt om half twee 's nachts uitgezonden."

De redactieraden van alle drie de *Rai*-journaals erkennen het probleem. Zij hebben zich in een gezamenlijk persbericht gedistantieerd van de *TG1*-hoofdredacteur. De *Rai*-vakbond vraagt dat de parlementaire commissie die waakt over de staatsomroep van zich laat horen.

Murdoch

Dat er een levensgroot belangenconflict bestaat tussen premier en mediamogol Berlusconi, is vooral voelbaar op de groeiende televisiemarkt. Vorig jaar verhoogde hij de btw voor satellietzenders van 10 % naar 20 %, een flinke klap voor *Sky Italia* van concurrent Rupert Murdoch. *Sky* mag dan de live voetbalrechten voor satelliet hebben, wat bijna vijf miljoen abonnees oplevert, *Mediaset* heeft de rechten voor de digitale ethertelevisie en verkoopt in tegenstelling tot *Sky* ook losse wedstrijden.

Als straks alle Italianen een digitale ontvanger hebben, barst de strijd om de (voetbal)kijkers pas echt los. Ter promotie van digitale televisie richtten de *Rai* en *Mediaset* samen een bedrijf op: *Tivù*, met als gratis satellietpoot *TivùSat*. Om hun positie te versterken heeft de *Rai* zojuist haar vijf themakanalen bij *Sky* stopgezet, wat de staatsomroep de komende zeven jaar zo'n 350 miljoen euro (en 13 % aan kijkers) kost. Ook de gecodeerde uitzendingen (vanwege uitzendrechten) op de standaardkanalen zijn inmiddels niet meer te zien bij *Sky*. *Mediaset* deed eerder al hetzelfde. Allemaal operaties

die Murdoch kortwieken en digitale tv, het gratis *TivùSat* en dus *Mediaset* ten goede komen.

De digitalisering moet in 2012 voltooid zijn en zou de pluriformiteit moeten verhogen. Maar dat gelooft Giuseppe Giulietti van *Articolo21* niet: "*Rai* en *Mediaset* bezitten samen 92 % van alle reclame-inkomsten voor de televisiemarkt. Met welk geld kan een concurrent hier beginnen? Ik vroeg een Europese mediatycoon of hij bereid is in Italië een zenderaanbod op te starten. 'Ik ben niet gek', was zijn antwoord, 'met een concurrent die als regeringsleider het laatste woord heeft over de zendertoekenning en over de technologische

ontwikkeling, zal geen enkel mediabedrijf geïnteresseerd zijn in de Italiaanse markt."

En de mediamacht van de premier wordt er alleen maar groter op. FNSI-voorzitter Roberto Natale: "Door de Mediawet van zijn vorige regering, mag Berlusconi vanaf 2011 ook weer kranten uitgeven en is het reclameplafond verdwenen."

Buitenlandse pers

En toch – ondanks zijn politieke en economische invloed op de media – is de populariteit van Berlusconi door de sekschandalen behoorlijk afgenomen. Hij wijt dat ook aan de negatieve buitenlandse pers. Maarten van Aalderen, correspondent van *De Telegraaf*, is voorzitter van de buitenlandse persclub in Rome, die zo'n vijfhonderd leden telt. Dat de regering zijn collega's in een officiële verklaring aanvalt, is voor Van Aalderen geen reden om te protesteren. "Het woordje 'bepaalde' geeft de doorslag", zegt hij. "Als de aantijging gericht was tegen alle buitenlandse journalisten, zou ik reageren, maar ik kan het niet opnemen voor 'bepaalde' kranten."

Protesteren deed hij wél tegen een aantal lasterlijke artikelen in de krant *Il Giornale*, van de broer van Berlusconi. Het dagblad riep daarin op het kantoor van de persclub, betaald door de Italiaanse staat, te sluiten. Samen met twee ex-voorzitters stuurde Van Aalderen een reactie, waarin *Il Giornale* werd gevraagd de persvrijheid te respecteren.

"Zo'n aanval heeft een tegenovergesteld effect", zegt Van Aalderen. "We hebben nu namelijk een contract gekregen om de komende achttien jaar in ons kantoor te blijven." Voor Van Aalderen is hiermee de kous af. "We moeten ons niet mengen in de Italiaanse politiek. Ik wil geen vijanden creëren."

De houding van Berlusconi tegenover de buitenlandse media wordt dit najaar voor het eerst onderwerp van gesprek in het parlement. De centrumlinkse oppositie dient een motie in, verwijzend naar een twintigtal commentaren in buitenlandse media, en vraagt de regering een respectvollere houding aan te nemen ten opzichte van de pers.

PS. Ondanks herhaaldelijk aandringen weigerde Niccolò Ghedini, parlamentslid en advocaat/woordvoerder van Berlusconi, ons elk interview.

FREELANCERS HEBBEN ONDERNEMINGSNUMMER NODIG

Ivan Declercq

Sinds 30 juni moeten beoefenaars van een vrij, intellectueel of dienstverlenend beroep een ondernemingsnummer hebben. Daar vallen de freelancejournalisten onder.

Tot voor kort zaten in de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) enkel handels- en ambachtondernemingen, vennootschappen en ondernemingen met btw-plicht of personeel dat onderworpen is aan de RSZ. Een nieuwe wet voegt daar aan toe: vrije, intellectuele en dienstverlenende beroepen. Het gaat om zogenaamde 'niet-handelsondernemingen naar privaat recht', met een vestiging in België.

Dergelijke ondernemingen – freelancejournalisten bijvoorbeeld – die hun activiteit al uitoefenden vóór 30 juni, zullen automatisch worden opgenomen in de KBO en een ondernemingsnummer krijgen. Dat gebeurt op basis van al aanwezige registers bij het RSVZ, of lijsten van ordes (denk aan artsen of advocaten). Het inladen van die gegevens in de KBO zal in fases verlopen. Zelfstandige journalisten zijn op dit ogenblik nog niet opgenomen.

Wie na 30 juni 2009 start in een vrij, intellectueel of dienstverlenend beroep, zal meteen kunnen beginnen met een ondernemingsnummer. Voor de procedure wordt een onderscheid gemaakt tussen natuurlijke personen en rechtspersonen. Een natuurlijke persoon wendt zich tot een ondernemingsloket, waar de volledige inschrijving kan gebeuren. Voor erkende ondernemingsloketten: zie http://www.mineco.fgov.be/enterprises/crossroads_bank/bce_kbo_nl_006.htm.

Het ondernemingsloket kan meteen ook de inschrijving bij een sociaal verzekeringsfonds regelen.

Rechtspersonen moeten eerst bij de griffie van de rechtbank van koophandel of een notaris, die de plichtplegingen verrichten voor het oprichten van de onderneming met rechtspersoonlijkheid en het toekennen van het ondernemingsnummer. Daarna moeten de aard van 'niet-handelsonderneming naar privaat recht', de activiteiten en de

vestigingseenheden worden ingeschreven door een ondernemingsloket.

De eerste inschrijving van een startende niet-handelsonderneming is gratis. Wie later wijzigingen aanbrengt of de onderneming stopzet, moet daarvoor wel betalen. Elke wijziging (nieuw adres van de onderneming, andere of bijkomende activiteit, overschakeling van eenmanszaak naar vennootschap, enzovoort) moet worden gemeld bij het ondernemingsloket.

Als u zich, als zelfstandig beroepsjournalist, tot een ondernemingsloket wendt, let er dan op dat u zeker als 'niet-handelsonderneming' wordt ingeschreven. Franstalige collega's hebben immers al ervaren dat ondernemingsloketten in hun taalgebied journalistiek soms beschouwen als een commerciële of handelsactiviteit. Dat is in strijd met de wet van december 1963 die beroepsjournalisten net verbiedt handelsactiviteiten uit te oefenen. Op 10 augustus heeft de KBO dan ook laten weten dat erkende beroepsjournalisten per definitie moeten worden gezien als een 'niet-handelsonderneming'. Ook stagiair-beroepsjournalisten verkeren in dit geval. Een nota in die zin is inmiddels rondgestuurd naar alle ondernemingsloketten.

Voor niet-erkende journalisten ligt de zaak iets gecompliceerder: die kunnen eventueel wél commerciële activiteiten hebben en dus als handelsonderneming worden beschouwd, als ze beantwoorden aan vier criteria: ze zijn zelfstandig, voeren reclame voor hun activiteit, hebben op voorhand bekende tarieven en richten zich tot een groot publiek.

Wie meer concrete informatie wenst over zijn of haar individuele situatie, kan terecht bij de beheersdienst van de KBO: Leuvenseweg, 44 in 1000 Brussel.

Telefoon: 0800 12 033.

Email: Helpdesk.kbo@economie.fgov.be.

BFFP – VVBJ

Belgische Foto- en Filmpers – Vlaamse Vereniging van Beeldjournalisten

Uitnodiging Algemene Statutaire Vergadering

Zaterdag 12 september 2009 – 10u30

Residence Palace (zaal Maalbeek) – Wetstraat 155, 1040 Brussel

Agenda

- verslag werking
- financieel verslag

Verkiezingen

- voorzitter
- ondervoorzitter
- secretaris
- afgevaardigde foto
- afgevaardigde film

Varia

Kandidaturen moeten worden opgestuurd naar het secretariaat, ofwel per brief ofwel via e-mail naar photopress@telenet.be, voor 5 september 2009.

HET GOED GEVOEL VAN VEERLE MAES

Jan Backx

Misschien moeten de kranten toch maar eens stoppen met hun geamuseerd gesneer naar de 'boekskes'. Zeker nu we weer de overkill-berichtgeving over de hemelvaart van popmessias Michael Jackson en de vivisectie op de nabestaanden van Yasmine hebben moeten slikken in alle dagbladen. Een ander argument om het lichtere weekbladassortiment niet langer neerbuigend te bekijken, is mijn buurvrouw Veerle Maes (35). Redactrice bij *Goed Gevoel*, nadat ze ook al voor *Feeling* en *Libelle* heeft gewerkt. Een 'boekskesmadam' met veel ervaring, kortom. En die ervan droomt misschien – wie weet – ooit met anderen zelf nog eens een magazine uit de grond te stampen.

Veerle blijkt geboren in 1974, een maandje nadat Abba het Eurovisiesongfestival won met *Waterloo*. Dat zou wel eens een hint naar de toekomst kunnen geweest zijn, want ze ging geschiedenis studeren. Journalistiek stond niet meteen in de sterren geschreven, haar pa was bankbediende en ma laborante. "Maar in het Brasschaatse Sint-Michielscollege kreeg ik wel haar op de tanden", vertelt ze. "We zaten er met hooguit negentien meisjes tussen dik honderd jongens. En we hadden een schitterende leraar geschiedenis. Ambitie om later in het onderwijs te stappen had ik niet, maar ik herinner me wel een vrijblijvend praatje over journalistiek op een soort info-beurs. Mijn eindwerk aan de Leuvense unief ging over de Antwerpse *Fondatie Terninck*, een eerbiedwaardig goed werk voor geestelijk gehandicapten, dat in 1697 werd opgericht. Heel academisch-stroefjes geschreven, die thesis. Kon ik het overdoen dan koos ik nu misschien voor het thema vrouwenemancipatie, onderzocht aan de hand van – waarom niet – vrouwenbladen. Echt waar, een student geschiedenis vindt daarin een schat aan maatschappelijke informatie."

Een gewezen kotgenote wees Veerle uiteindelijk de weg naar het postgraduaat journalistiek aan de Brusselse VLEKHO. "Ik schraapte zelf de smak van bijna 50.000 oude Belgische frank cursusgeld bijeen. Maar de investering loonde. Het journalistieke vuur sloeg bij mij in de pan, vooral door de mensen die er doceerden. Christina von Wackerbarth bij voorbeeld, destijds de figuur achter *Flair*, kwam ons vertellen hoe je sterke magazines maakt. In de zomer van 1998 liep ik een paar maanden stage bij *Feeling*. Ik herinner me nog heel goed mijn eerste indruk: Wààw, als ik met zo'n leuke bezigheid ook nog geld zou kunnen verdienen! Ze lieten me al snel op eigen houtje pagina's maken en ik kreeg er lucht van hoe de quoterings binnenskamers klonk: 'Als die stagiaire dit zelf

heeft gemaakt is ze niet goed maar heel goed bezig'. Het klinkt misschien nogal schools, maar het deed wel deugd." "Natuurlijk hingelde ik naar een vast contract en dat kwam er in september 1998. In het voorjaar van 2000 verhuisde ik binnen dezelfde bladengroep naar *Libelle*, waar ik zes jaar meedraaide en enkele beklijvende buitenlandse reizen mocht maken. Een reportage naar een project van *Plan België*, het vroegere *Foster Parents Plan*, in Mali bij voorbeeld. Ik kwam aan in een dorpje waar de mensen straatarm zijn maar je wel ontvangen met een ongelooflijke *joie de vivre*. Mensen die urenlang moeten lopen voor wat water en die een verlept tomatenplantje koesteren als goud. Met *Handicap International* was ik in Cambodja, en bezocht ik een riviertje dat was omzoomd met mijnen. Je kon niet naast de dramatische tol kijken: overal jonge mensen, voor het leven verminkt."

Ondertussen werden de *Libelle*-touwjes overgenomen door Sanoma. Veerle Maes raakte wat uitgekeken op die bomvolle redactievloer van zowat 35 mensen, met nogal wat chefs. Ze nam een rustpauze van zes weekjes nietsdoen, en ging halfweg 2006 aan de slag bij *Goed Gevoel*. "Een maandblad waar ik mijn beslagenheid in de rubrieken psycho en gezondheid lekker kon uitleven", zegt ze zelf. "Het bracht een nieuw elan, te kunnen werken in een kleine, stimulerende ploeg van een achttal mensen, de layouters en hoofdredactrice Famke Robberechts meegeteld. En we doen het blijkbaar niet slecht, want we mogen ons nu het best verkochte en meest gelezen maandblad noemen. Zelf mag ik veel reportages maken met een psychologische achtergrond, de dingen des levens zeg maar. En momenteel ga ik ook wat de boer op. Een vrouwenorganisatie had ons een mail gestuurd: of er geen redactrice kon komen spreken over werken bij een vrouwenblad? Zo geef ik nu een causerie per Vlaamse provincie, en dat is danig leuk."

Veerle Maes: "Ik vind het een voorrecht om al eens wat late uurtjes te moeten investeren in het interviewen van één of andere geleerde prof." (Eigen foto)

Gezondheid & wellness-bolleboos, mama van Ona (5) en Mare (2,5) en vrouw van informaticaman Bart; hoe regelt Veerle haar bestaan, wil ik weten. "Ach dat valt best mee. In principe werk ik niet op woensdag, en eigenlijk vind ik het een voorrecht om al eens wat late uurtjes te moeten investeren in het interviewen van één of andere geleerde prof, die speciaal tijd uittrekt om aan *Goed Gevoel* de laatste nieuwigheden in zijn vakgebied uit te leggen. Mijn eindbalans is alleszins superpositief en ik bazuin het dan ook geregeld uit: ja mensen, ik vind mij de gelukkigste vrouw ter wereld!"

Raad voor de Journalistiek

Beslissing over de klacht van het gemeentebestuur van Diepenbeek tegen de VRT, Ann Lepère, producer, en Jeroen Franssen, reporter

Met een brief van 16 december 2008 dienen, namens de burgemeester, schepen Hugo Leroux en gemeentesecretaris Omer Jouck van de gemeente Diepenbeek klacht in tegen de VRT naar aanleiding van een radioreportage over mogelijke onteigeningen in Diepenbeek, die werd uitgezonden in het *Radio 1*-programma 'Stories' van 5 november 2008. De VRT antwoordt hierop met een brief van 5 januari 2009, ondertekend door netmanager Els Van De Sijpe, producer Ann Lepère en reporter Jeroen Franssen. Het gemeentebestuur van Diepenbeek repliceert hierop met een brief van 2 maart 2009.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 23 juni 2009. Schepen Hugo Leroux is in persoon verschenen. Voor de VRT verschenen Els Van De Sijpe, netmanager Radio 1, producer Ann Lepère, reporter Jeroen Franssen en juridisch adviseur Hilde Minjauw.

DE FEITEN

In het radioprogramma 'Stories' van 5 november 2008 wordt een reportage uitgezonden naar aanleiding van het voornemen van de gemeente Diepenbeek om een natuurgebied uit te breiden als biotoop voor boomkijkers. In de reportage worden een aantal omwonenden aan het woord gelaten, die hun bezorgdheid uiten omdat ze menen dat een stuk van hun tuin daarvoor zal worden onteigend. Na de opname, maar nog voor de uitzending, neemt schepen Leroux van Diepenbeek telefonisch contact op met de VRT, waar hij te woord wordt gestaan door netmanager Els Van De Sijpe. Die deelt hem mee dat producer Ann Lepère hem terug zal bellen. Ann Lepère belt daarop schepen Leroux, maar krijgt geen antwoord en laat ook geen boodschap achter. Op de dag na de uitzending, op 6 november 2008, vraagt schepen Leroux telefonisch om de uitzending van een weerwoord, maar dat wordt hem door producer Ann Lepère geweigerd. Met een aangetekende brief van 20 november 2008 vraagt het gemeentebestuur aan de VRT om een recht van antwoord op de reportage uit te zenden. Met een brief van 25 november 2008 antwoordt gedelegeerd bestuurder Dirk Wauters dat de decretale voorwaarden tot het verlenen van een recht van antwoord niet zijn vervuld en dat de VRT niet op de vraag zal ingaan. Daarop dient het gemeentebestuur klacht in bij de Raad voor de Journalistiek.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

De klagende partij is van mening dat in de reportage een verkeerd beeld van de realiteit wordt gegeven. Verscheidene omwonenden, onder wie enkele actieve oppositieleden, die in de reportage aan het woord kwamen, deelden in de reportage mee dat een deel van hun tuin zou onteigend worden, terwijl er niet eens een onteigeningsplan is goedgekeurd en de gemeente de zaak in samenspraak met alle betrokkenen wil oplossen. De journalist heeft op de gevoelens van de omwonenden ingespeeld door het stellen van suggestieve vragen. De reportage is daarom eenzijdig en geeft een negatief beeld van de plannen van het gemeentebestuur. De gemeente heeft ook nooit de kans gekregen om op de

onjuistheden te reageren, noch in de reportage zelf, noch nadien. Het programma 'Stories' wordt uitgezonden op *Radio 1*, onmiddellijk na het nieuws, en wordt door de luisteraars als een informatief programma ervaren, dat dan ook correct moet informeren.

De VRT voert allereerst aan dat 'Stories' een luchtig infotainment programma is, dat persoonlijke verhalen en getuigenissen brengt, en geen eigenlijk nieuwsprogramma. De vraag rijst dan ook of de journalistieke beginselen onverkort kunnen toegepast worden op een dergelijke uitzending. In het programma van 5 november 2008 is verslag uitgebracht over de reacties van de verontruste bewoners van de gemeente Diepenbeek. Het verslag beantwoordde aan de realiteit, aangezien bij de bewoners inderdaad deze overtuiging bestond. De beweringen van de buurtbewoners kunnen niet aan de VRT worden toegeschreven. Overigens is in de inleiding op de reportage duidelijk aangegeven dat het nog niet zeker is dat de tuinen zullen worden onteigend, en is dit niet als een vaststaand feit meegedeeld.

BESLISSING

De Raad voor de Journalistiek stelt vast dat de aflevering van het programma 'Stories' geen harde informatie brengt, maar dat ze op een luchtige wijze verslag uitbrengt over persoonlijke gebeurtenissen en ervaringen. Toch heeft ook een dergelijke programmaformule een onmiskenbaar informatief karakter. Wat ook de programmaformule mag zijn, een programma met informatieve inhoud dient te beantwoorden aan de regels van de goede journalistiek en dus aan de journalistieke beroepsethiek (zie: *advies van de Raad voor deontologie, 20 augustus 1998*).

Op zich is de redactionele beslissing om een reportage te maken over de ongerustheid bij een aantal buurtbewoners in Diepenbeek journalistiek verdedigbaar. Doordat de reportage beperkt werd tot het standpunt van een aantal omwonenden, is bij de luisteraars echter de indruk gewekt dat de beslissing om de gronden van de betrokkenen te onteigenen al genomen was, wat niet het geval is. Deze indruk wordt onvoldoende weggenomen door de korte vermelding in de aankondiging van de reportage dat een dergelijke onteigening 'mogelijk' is en dat ze 'misschien' zal genomen worden. De verkeerde indruk had kunnen weggenomen worden door het verlenen van een kort weerwoord aan een vertegenwoordiger van het gemeentebestuur. De reportagemakers hadden er immers rekening mee moeten houden dat de kwestie de inzet was van een lokale politieke discussie, temeer daar die discussie al in andere media aan bod was gekomen en dat de betrokken schepen zowel voor als na de uitzending om een weerwoord heeft gevraagd.

De Raad voor de Journalistiek is daarom van oordeel: De klacht is gegrond.

Brussel, 9 juli 2009

Beslissing over de klacht van mevrouw Rita Wuyts tegen de heer Erik Verbeeck, journalist

Op 9 juli 2009 heeft de Raad voor de Journalistiek een beslissing genomen over de klacht die is ingediend door mevrouw Rita Wuyts tegen de heer Erik Verbeeck, journalist.

Ingevolge een beschikking van de rechter in kort geding van 24 juni 2009 mag de tekst van de beslissing voorlopig niet worden gepubliceerd.

Zodra dit verbod vervalt, zal de tekst van de beslissing worden vrijgegeven.

BOMMETJE ONDER RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK

*Dirk Voorhoof
Hoogleraar Universiteit Gent*

In een beschikking van 24 juni 2009 legt de Brusselse kort gedingrechter verbod op aan de Raad van de Journalistiek om op enige wijze een beslissing bekend te maken in de zaak Wuyts tegen Verbeeck. De rechter wil dat een rechtbank zich eerst ten gronde uitsprekt over de vraag of de Raad voor de Journalistiek wel de bevoegdheid heeft om publiekelijk te oordelen of een 'onafhankelijk' journalist al dan niet de regels van de journalistieke ethiek heeft nageleefd. De Brusselse kortgedingrechter blijkt zijn twijfels te hebben over die bevoegdheid van de Raad. De Raad riskeert een 'boete' van 5.000 euro per inbreuk met een maximum van 50.000 euro als hij zich niet houdt aan het rechterlijke verbod.

De zaak betreft een klacht tegen Erik Verbeeck, hoofdredacteur van een online-nieuwsbrief en website Morsum Magnificat (www.morsum-magnificat.be), een 'onafhankelijk' tijdschrift dat zowel online als in gedrukte versie verschijnt en onderwerpen behandelt die in geen enkel ander tijdschrift of krant voldoende aan bod komen', aldus de mededeling op de homepage. Omdat Verbeeck tijdens de behandeling van de zaak de indruk kreeg dat de Raad voor de Journalistiek een klacht tegen hem gegrond zou verklaren, stapte hij naar de rechter en vroeg hij een verbod tot publieke bekendmaking van de nakende uitspraak. Hiermee viseerde Verbeeck vooral de website van de Raad (www.rvdj.be) en het vakblad van de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ), *De Journalist*. In essentie maakt Verbeeck bezwaar tegen het feit dat de Raad hem publiekelijk kan terechtwijzen, terwijl hij niet eens lid is van de VZW Raad voor de Journalistiek, noch van enige journalistenvereniging. De Raad voor de Journalistiek heeft vroeger Verbeeck al eens op de vingers getikt, wegens vermenging van zijn journalistieke uitingen met persoonlijke belangen en wegens inbreuken op het respect voor privacy van individuele personen.

In een verrassende uitspraak poneert de kortgedingrechter dat de Raad ogenschijnlijk niet bevoegd is om publiekelijk te oordelen over de journalistieke handelwijzen van Verbeeck. De statuten van de Raad zijn immers "niet tegenstelbaar" aan Verbeeck. De rechter merkt ook op dat er geen wettelijk kader is waarbinnen deze statuten zijn opgesteld. En dus heeft Verbeeck minstens "een schijn van recht om de bevoegdheid van de Raad te betwisten".

Dat de Raad voor de Journalistiek ook minstens een schijn van recht heeft om een uitspraak te doen over journalistieke handelwijzen in Vlaamse media, lijkt de rechter te ontgaan. Volgens hem kan de Raad zelfs niet de vrijheid van menings-

uiting inroepen om een opinie openbaar te maken over een journalistieke praktijk. Het gaat volgens de rechter immers niet om een opinie, maar om "een werkelijke beoordeling". De Raad behandelt immers klachten en publiceert zijn beslissingen. Dat er verder geen sancties verbonden zijn aan de uitspraken van de Raad en het dus evenmin om een tuchtmaatregel gaat, doet volgens de rechter niet terzake. Het is immers de bedoeling van de Raad om te beoordelen "wat kan en niet kan" in de journalistiek. Met deze opstelling gaat de rechter regelrecht in tegen recente rechtspraak van het Europees Mensenrechtenhof in toepassing van art. 10 EVRM (vrijheid van expressie en informatie).

De rechter heeft ook geen probleem met een preventieve maatregel. Opmerkelijk is vooral dat volgens de beschikking de mogelijke schade voor Verbeeck niet voorvloeit uit de uitspraak van de Raad, maar wel uit de publicatie van de beslissing. Het publicatieverbod geldt tot er door een rechtbank een beslissing ten gronde wordt genomen over de vraag of de Raad voor de Journalistiek gerechtigd is om een beoordeling van een journalistieke handelwijze door een 'onafhankelijk' journalist publiek te maken. Verbeeck moest daartoe binnen de maand na betekening van de beschikking een vordering ten gronde inleiden – iets wat hij intussen ook heeft gedaan.

De beschikking van de rechter bevat een opmerkelijke interne contradictie: de Raad is blijkbaar wel bevoegd om na klacht en via een tegensprekelijke procedure tot een beoordeling van de journalistieke handelwijze van Verbeeck te komen, maar mag dit oordeel niet bekendmaken. Met dit verbod zet de Brusselse kortgedingrechter de hakbijl in de werking van de Raad, omdat precies de openbaarmaking van de beslissingen essentieel is om voor de sector van media en journalistiek de krijtlijnen uit te tekenen van wat door de Raad als geoorloofde of onbetamelijke journalistieke praktijken wordt beschouwd. Bovendien is de verbodsmaatregel niet echt efficiënt, want men kan zich moeilijk voorstellen dat een voor Verbeeck negatieve beslissing door de Raad geen stigmatiserend effect op hem zou hebben, wetende dat de raad bestaat uit 18 leden waarvan de meerderheid actief is in de sector van de media. Als het de kortgedingrechter er overigens echt om te doen was de publieke stigmatisering ten nadele van Verbeeck te voorkomen, had de rechter ook kunnen volstaan met een veel minder vergaande en dus meer proportionele maatregel, namelijk het verbod van vermelding van de naam en persoonsgegevens van Verbeeck bij de bekendmaking van de beslissing van de Raad.

Iconen van de Vlaamse journalistiek

AGNES GOYVAERTS: 'ALS IK ERGENS GA ETEN, VOEL

Dit is de laatste aflevering van een reeks die vijf jaar heeft gelopen. Met uitzondering van een kortstondig journaliste over haar vak. "Je moest wel helemaal achterlijk zijn, als je niet voelde dat aan de Academie

"Welk meisje wil géén balletdanseres worden? Ook mij was die droom niet vreemd. Mijn ouders lieten me dromen, zolang ik maar eerst een diploma van onderwijzeres haalde. Want ik kom uit een onderwijsfamilie. Opgegroeid in Antwerpen, op de Dam, met een rode vader die schooldirecteur was. 'Je moet de vijand op de voet volgen', vond hij. Vandaar dat tussen het veelvoud van bladen dat de postbode bij ons afleverde – *Volksgazet, De Nieuwe Gazet, Vrij Nederland, De Groene Amsterdammer* – af en toe ook *Gazet van Antwerpen* en 't *Pallietkerke* zaten. En de Waalse krant *Le Matin*, omdat dat volgens mijn vader dan weer goed was voor het Frans van mijn moeder, die als bediende werkte. Zelf las ik al op jonge leeftijd in *Le Matin* de strips, want daarin werden toch niet veel moeilijke woorden gebruikt.

Met mijn diploma van de normaalschool op zak ging ik, aangespoord door mijn leraar Frans, Romaanse filologie studeren aan de universiteit van Gent. Daar botste ik op mijn vroegere buurjongen en jeugdliefde Pol Moyaert, die filosofie volgde (later haar man, die hoofdredacteur van *Knack Weekend* werd en in 2002 overleed, red.). Na de kandidaturen haakte ik af: het was het bruisende einde van

de jaren zestig, waarin er belangrijkere dingen stonden te gebeuren

dan braaf studeren. Pol had intussen een studentenjob als avondmedewerker van *Het Laatste Nieuws*, later van *Vooruit*. In café 't Keetje, vertrouwde pleisterplaats van de *Vooruit*-journalisten, hoorde ik op een dag dat ze een nieuwe coördinator van de jeugdpagina zochten. Of ik, onderwijzeres én het lief van een *soirist*, dat niet voor mijn rekening wilde nemen? Ik zei ja en de woensdagse pagina 'Het jonge volk' werd – conform de tijdgeest van anti-autoritaire opvoeding – omgedoopt in 'Het Kinderkaffee'.

Gaandeweg kon ik ook stukken leveren voor de *Vooruit*-stadsredactie. Ik deed dat graag, vond daarin steeds beter mijn draai, deed verslag van activiteiten van de feministische beweging, besteedde al enige aandacht aan mode, en besloot het toen voltijds als freelancer te proberen. In combinatie met wat redactioneel werk voor Omroep Oost-Vlaanderen en de Vlaamse bijlage van *Ouders van Nu* verdiende ik jarenlang ei-

genlijk niet genoeg om daar fatsoenlijk van te kunnen leven, maar we waren met weinig content."

"Ik kan terugblikken op diverse leermeesters. Bob Van de Voorde bracht me de *basics* bij: wat moet er in een artikel staan en hoe vaak je erover dat de laatste alinea in geval van plaatsgebrek probleemloos weg kan vallen? Want zulke ingrepen hoorden er toen nog bij in de zetterij, met het lood 'aan de steen'. Van Ronald Claessens mocht ik mijn eerste sfeerreportage maken. Daarvoor stuurde hij me naar een lingebeurs in Parijs. En je leert natuurlijk ook van je meest genadeloze critici. Jos De Man kon je artikel soms met zoveel

'In de journalistiek is vriendschap niet nodig, er mag enige afstandelijkheid blijven bestaan.' (Foto Maitrise)

misprizen aan één hoekje omhoog houden, dat je bijna door de grond zakte. Daar heb ik aan overgehouden dat ik altijd hard mijn best moet doen en niet te vlug tevreden mag zijn. Van Paul Goossens leerde ik te durven. In het begin ben ik soms wel kwaad op hem geweest, omdat ik dingen moest doen die me helemaal niet lagen. *De Morgen* had toen het nieuwskatern 'Focus' en daarvoor werd ik voor de meest uiteenlopende onderwerpen ingeschakeld. Bijvoorbeeld: na een nucleaire aanval in Israël informatie proberen in te winnen bij wapenspecialisten. Begin er maar aan, als je niet eens het verschil kent tussen een pistool en een kalasjnikov. Wat doe je dan? Je gooit je in het diepe, leert je plan te trekken. Meer dan eens be kroop me het gevoel, als ik weer eens een professor moest opbellen: wat gaat die man over mij denken? Stel ik geen te idiote vragen?

De Morgen heeft zoals bekend een woelige geschiedenis.

IK ME LIEVER NIET IN EEN LABORATORIUM'

dig verblijf bij *Libelle* was Agnes Goyvaerts haar hele carrière een trouwe soldaat van *De Morgen*. De lifestyle- e van Antwerpen iets speciaals aan het gebeuren was."

Mede daardoor heb ik er zowat alles gedaan. Even was ik zelfs lid van de vierkoppige interim-hoofredactie, maar daar lag absoluut mijn roeping niet. Ik heb wel ondervonden dat ik op cruciale momenten heel kalm en praktisch kan worden. Toen koning Boudewijn stierf, deed ik de coördinatie van de krant. Op zondag werkten we sowieso met een minimale ploeg, maar Jules Hanot is me toen bijgesprongen. Hij leidde de speciale editie, terwijl ik me met drie man en een paardenkop om de rest van de krant bekommerde. Later worden dat de mooiste herinneringen, als je het weer eens op het nippertje hebt gehaald. Zoals 'De Madam': een *De Morgen* met alleen maar artikelen van vrouwen. Omdat dat voor het merendeel niet-journalisten waren, verliep de bevalling met nogal veel pijnlijke weeën. Nog zo'n speciale gebeurtenis: de met de hand geschreven *De Morgen*, vanwege een technische panne. Ik kwam toen op dat idee, omdat ik daar ervaring mee had door mijn geschreven stukjes voor 'Het Kinderkaffee'. Samen met eindredacteur Ignace Van Nevel ben ik met dat voorstel naar de vergaderzaal gestapt, waar de cheffen met de hoofdredactie zaten. Even was er scepticisme, maar dan klonk het ineens: 'Dóén!'"

"In een van de grote crisisperiodes, toen ik met Jacky Huys, Marc Ruyters en Jack Van Gils de cultuurredactie van *De Morgen* vormde, hebben we nog even overwogen samen een eigen blad op te starten. Het zou in hoofdzaak gaan over popmuziek, mode en lifestyle: een Nederlandstalige versie van *The Face*. De plannen waren ver gevorderd – er bestonden zelfs al ontwerpen en we hadden kandidaat-financiers – maar uiteindelijk is het niet doorgegaan. Ik was degene die de stap niet durfde te zetten. Te weinig lef, zeker? Ik stam niet uit een geslacht van ondernemers. In mijn tijd als freelancer had ik al gevoeld dat het zelfstandigenstatuut eigenlijk niks voor mij is. Ik kan mezelf niet genoeg verkopen, zet daarvoor te weinig een grote mond op. Dat gebrek aan assertiviteit is me trouwens een paar keer zuur opgebroken. Dan liet ik me weer eens voorbijsteken of opzijzetten. (stil) Het deed me bijvoorbeeld toch wel pijn toen ik het weekendmagazine van *De Morgen* uit handen moest geven ten voordele van Rudy Collier. Daarover ben ik nog gaan uithuilen bij Yves Desmet. Zijn reactie: 'Agnes, je mag je niet zo identificeren met je job. Je moet daar afstand van leren nemen.' Tja, het was wel mijn kind dat me daar werd afgenomen!"

"Eén keer heb ik mijn loyaliteit tegenover de krant laten varen: in 1987 ben ik naar *Libelle* vertrokken. Maar dat was een samenloop van omstandigheden. Het jaar tevoren was *De Morgen* failliet gegaan. Dat leidde maandenlang tot al-

lerlei benefietacties waarop journalisten aanwezig hoorden te zijn. Maar we konden toch niet allemaal staan zingen? Er moest ook nog elke dag een krant worden gemaakt. Na een jaar was ik zo moe van het vergaderen, actie voeren én hard ploeteren, dat ik dacht: kon ik maar weer eens gewoon werken, zonder al dat gedoe erbij.

Toen kwam dat aanbod van Marcel De Borger, de toenmalige hoofdredacteur van *Libelle*. Ik zou hem mogen opvolgen, verzekerde hij me. Eerst moest ik gewoon een paar jaar meelopen op de redactie. Het was een schok: werken tussen alleen maar vrouwelijke collega's, nota bene met een prik-klok en zonder het nieuws op de radio. Tegelijk was het ook

een terugkeer in de tijd: ik moest mijn stukken weer tikken op een ouderwetse schrijfmachine. Vergeet niet: *De Morgen* was de allereerste Vlaamse redactie waar de pc zijn intrede deed. Nu

ja, met alle gevolgen vandien: in één seconde kon je hele artikel ineens voorgoed verdwenen zijn. Ik heb meer dan eens achter de deur van mijn kast staan huilen vanwege dat soort computer-ellende.

Ik ben maar drie jaar bij *Libelle* gebleven. Aan de top van het uitgeefbedrijf kwam er een wissel: Wiel Elbersen en Christina von Wackerbarth kregen het voor het zeggen. Voor hen moest *Libelle* opnieuw een heel breed, populair huiselijk vrouwenblad worden, terwijl De Borger me had doen geloven dat we aan een soort *Elle* werkten."

"De jongste jaren schrijf ik meer over culinaire zaken dan over mode, al pleegt een collega van *Knack Weekend* me nog altijd 'Mama Mode' te noemen. 't Is door de opgang van de Zes van Antwerpen van nabij te volgen dat ik steeds meer mijn actieradius heb kunnen uitbreiden. Je moest wel helemaal achterlijk zijn, als je toen niet voelde dat aan de Academie iets speciaals aan het gebeuren was. Enkele maanden geleden is een boek van mij over Walter Van Beirendonck verschenen. Het eerste in een reeks die de uitgeverij Houtekiet plant. De Zes van Antwerpen ken ik intussen al lang, maar je zult me niet horen zeggen dat ik met hen bevriend ben. Dat is ook niet nodig, er mag enige afstandelijkheid blijven bestaan. Soms krijg ik te horen: 'Jij hebt een passie voor mode, hé?' Waarop ik dan altijd antwoord: 'Nee, ik heb een passie voor journalistiek.' Lifestyle is een sector waar je langs een dunne grens van reclame en adoratie loopt. Ik heb altijd geprobeerd om er met een nuchtere, relativiserende blik naar te kijken. Maar wel met sympathie. Ik schrijf graag over de drijfveren van mensen die met mode bezig zijn. Hoe moeilijk het vaak ook is om die aan de praat te krijgen. Hun doodoener luidt meestal: 'Wat ik te zeggen heb, zit in mijn kleren.'

Voor een restaurantbespreking reserveer ik nooit onder mijn

'Ik begrijp de recente ontslagen bij De Morgen niet. Als je tegen de kar van de hoofdredactie rijdt, ben je blijkbaar meteen een rotte appel.'

Iconen van de Vlaamse journalistiek

eigen naam. Er zijn gelukkig maar weinig chefs die mijn gezicht kennen. Ter plaatse probeer ik zo onopvallend mogelijk te noteren. Een cijfer geef ik niet, omdat het niet klopt in het grote geheel. Ik zie het in *Zone 09*: een zeer goede frituur krijgt er vier op vijf, terwijl een sterrenrestaurant het soms met drie op vijf moet stellen. Dat wringt.

Tweemaal ben ik in El Bulli geweest. Door sommige bezoekers heb ik achteraf juichend horen uitroepen: 'Ik viel daar van mijn stoel!' Ik niet. Oké, ik zat daar met een grote nieuwsgierigheid: wat gebeurt er hier allemaal? De keuken als studieobject. Maar als ik ergens ga eten, voel ik me liever niet in een laboratorium. Eten moet toch in de eerste plaats een *conviviaal* plezier zijn. Als jij me dus zou zeggen: 'Zal ik je voor je verjaardag bij El Bulli trakteren?', denk ik dat ik een ander restaurant zou suggereren. Geef mij dan maar een goeie brasserie. Of de jonge garde van bij ons, zoals Kobe Desramaults van In De Wulf in Dranouter. Let wel: je zult me de moleculaire keuken niet horen verketteren. Op alle terreinen zijn vernieuwers nodig om progressie te maken. Vergelijk het met de mode: 'Wat maakt die voor ondraagbare dingen!' Of met de schilderkunst: veranderingen zijn interessant, maar daarom wil je nog niet zo'n doek aan de muur hebben hangen."

"De recente ontslagen bij *De Morgen*... Ach, wat wil je dat ik daarover zeg? We wisten dat er mensen moesten vertrekken, maar toen de namen bekend raakten, waren we allemaal ontzet. De directie wilde zogenaamd de 'rotte appels' buiten. De 'weerbarstigen'. Maar ik weet niet of jij Bernard Dewulf kent? Hij een weerbarstige...? Ik begrijp gewoon de beslissingen niet. Trouwens, zijn goeie journalisten niet per definitie moeilijke mensen? Met Paul Goossens kon je hoogoplopende discussies voeren over het maken van de krant, maar na afloop leefde je weer in vrede voort. Als je nu tegen de kar van de hoofdredactie rijdt, ben je blijkbaar meteen een rotte appel."

"Na de dood van mijn man in 2002 bestond mijn rouwproces erin heel hard te blijven werken. Pol had twee jaar kanker

gehad. Ik ontkende voor mezelf dat het fataal kon aflopen. Dat komt wel goed, dacht ik altijd maar. Dus bleef ik aan de slag. Toen het toch faliekant eindigde, verdoofde ik mezelf met alweer het werk. Pas na een hele tijd, toen zijn dood enigszins was bezonken, is de emotionele klap gekomen. Die viel samen met het uit handen moeten geven van het weekendmagazine. Sindsdien ben ik wat meer afstand van de job gaan nemen. Wat niet betekent dat ik het werk minder serieus neem, maar ik heb nu een leven ernaast. Ook meer vrienden

dan ooit. Want toen Pol nog leefde, waren we allebei altijd met ons werk bezig, zelfs tijdens onze vakanties. Nu kom ik 's avonds tenminste buiten.

Bang voor mijn pensioen ben ik niet meer. Vroeger wel. O ja! Maar toen mijn naam circuleerde bij degenen die eventueel zouden worden ontslagen, kreeg ik van diverse kanten voorstellen om mooie dingen te doen. Dat heeft me doen inzien dat ik ook na mijn pensioen best wel zinvol bezig kan zijn. Ik weet niet hoe de jonge generatie van *De Morgen* naar me kijkt. Die ziet me daar zitten in dat aparte kantoor, samen met die andere oudgediende Jan Temmerman. Jan kan geen letter op papier krijgen zonder dat hij er een sigaar bij opsteekt, vandaar dat hij als enige tijdens het werk mag roken. En ik heb me bij hem geïnstalleerd, omdat ik in dat kantoor

het daglicht zie. Want ik voel me niet lekker als ik het verschil tussen dag of avond niet gewaarword. De sigarenrook van Jan neem ik erbij – het raam staat toch meestal open. Ik blijf dus bezig. Voor de buitenwereld lijkt het of ik constant in een luxewereldje van mode en gastronomie vertoef. Maar als ik weer eens uit het buitenland terugkeer, ben ik zo blij dat ik mijn jeansbroek kan aantrekken, op mijn fiets springen en in mijn stamcafé een pint gaan pakken. En als het even kan: rock-'n-roll dansen. Bij een meisje van de Dam staat op puberschap geen houdbaarheidsdatum."

'Voor een restaurantbespreking reserveer ik nooit onder mijn eigen naam. En er zijn gelukkig maar weinig chefs die mijn gezicht kennen.' (Foto Maitrise)

Daphne C. Koene

Raden voor de Journalistiek in West-Europa
AMB

In heel West-Europa functioneren vandaag instanties die waken over de beroepsethiek van journalisten. In Vlaanderen is dat de Raad voor de Journalistiek, in Groot-Brittannië de *Press Complaints Commission*, in Duitsland de *Presserat*, en ook in Nederland, Denemarken en Zweden zijn performante zelfregulerende organen voor de nieuwsmedia actief. Daphne Koene, de secretaris van de Nederlandse Raad voor de Journalistiek, trok op reis en maakte een vergelijkende studie van de zes genoemde raden. Dit boek bevat de neerslag van haar onderzoek.

De conclusies en aanbevelingen zijn vooral toegeschreven naar de Nederlandse Raad voor de Journalistiek, die de voorbije jaren herhaaldelijk onder vuur lag van hoofdredacteuren en politici. Maar intussen leren wij eruit dat de Vlaamse Raad het er in vergelijkend perspectief meer dan behoorlijk vanaf afbrengt. Onder meer de ombudswerking van secretaris-generaal Flip Voets en de gemengde financiering (deels mediahuizen, deels overheid maar zonder dat dit aan de onafhankelijkheid raakt van de Raad) blijken de Nederlandse collega's tot inspiratie te strekken. (PD)

Hilde Van den Bulck & Alexander Dhoest (red.)

Media, cultuur, identiteit. Actueel onderzoek naar media en maatschappij
Academia Press

Media kunnen op verschillende manieren een bron van identiteit zijn, maar hoe gaat dat dan precies in zijn werk en wat zijn de gevolgen? Wie over dit thema graag wat wil bijleren, kan in deze studie terecht. Eenduidige antwoorden op de vragen zijn er niet. Maar casestudies naar het specifieke mediagebruik van bepaalde groepen – zoals rappers of moslimvrouwen – brengen toch bepaalde tendensen naar boven. De verschillende bijdragen in het boek zijn nogal divers, zowel qua stijl als qua inhoud. Er worden ook geen overkoepelende conclusies getrokken, maar aan interessante beschouwingen is er zeker geen gebrek. (MS)

Joanie de Rijke

In handen van de taliban. Het onthullende verhaal van een gegijzelde journalist
De Geus

De ontvoering van de Nederlandse journaliste Joanie de Rijke, die voor *P-Magazine* een reportage maakte in Afghanistan,

deed al behoorlijk wat stof opwaaien. Niet alleen wegens de ontvoering zelf, maar ook door de op het eerste gezicht kille manier waarop de reporter haar mishandeling verwerkte. Sommige mensen stoorde zich onverholpen aan de nuchtere blik van Joanie, die blijkbaar zelfs in levensbedreigende omstandigheden haar koelbloedigheid bewaarde en vandaag weigert haar ontvoerders als monsters af te schilderen.

Toch is het resultaat positief, want zo werd dit boek geen emotioneel zwart-wit verhaal. Wel een genuanceerde en boeiende getuigenis over een nachtmerrie waar elke journalist in een ver en gevaarlijk buitenland 's nachts van wakker ligt. Journalisten helpt het misschien te weten dat hun mogelijke ontvoerders weliswaar heel gevaarlijk, maar toch ook mensen van vlees en bloed zijn. (MS)

Christiaan Weijts

Via Cappello 23
De Arbeiderspers

Wie zin heeft in een stevige portie cultuurkritiek op de zeden en gewoonten van de moderne media, kan terecht in deze roman. Het boek was een van de genomineerden voor de recentste Gouden Uil-boekenprijs. In het eerste deel trekt Daniël Schaaf als freelance-journalist naar Venetië voor een reportage over een gondelierstaking. Door een onverwacht dramatische afloop van de staking krijgt hij een primeur te pakken die zijn naam in de ruimere mediawereld lanceert. Als extraatje schrijft hij een kort reisjournaal met persoonlijke indrukken over zijn verblijf in Venetië. Zijn pittige commentaren en rake observaties over de huidige mediatendensen en zijn eigen rol daarin, maken deze roman tot leuke bezinningslectuur voor elke journalist.

Deel twee doet ons belanden in de leefwereld van een jonge kunsthistoricus, Arthur Citroen. Hij probeert aan de universiteit carrière te maken, maar dan wordt zijn clandestiene relatie met een studente wereldnieuws omdat enkele van zijn zelfgemaakte filmpjes op het internet gaan circuleren. De media springen erop als wilde honden, en onder hen ook Daniël Schaaf. Die ruikt zijn kans om opnieuw een primeur te halen wanneer hij bewijsmateriaal in handen krijgt dat Citroen vrijpleit.

Het recht op privacy, of het gebrek daaraan, vormt een belangrijke leidraad doorheen het hele verhaal. De roman is in een sprankelende en literaire taal geschreven, ook al zwakt de spanningsboog aan het einde wat af. (MS)

Meer recensies op www.journalist.be / boeken

De deadline voorbij

MOMENTVERLANGEN

Een estafettecolumn van
Reinout Verbeke
 nieuwscoördinator *Eos-magazine*

Buzz Aldrin nam de microfoon en sprak tot Frank De Winne en zijn twee kosmo-collega's: "We zullen 's aan jullie denken op de veertigste verjaardag van de eerste maanlanding. Amuseer jullie en kom veilig terug." Het was als een gesprek tussen een grootvader en zijn zoon. In het toontje al zat het verschil in belang tussen de twee: De Winne & Co. maken een 'trip', een uitstapje; hij maakte de echte odyssee mee.

That's one small step for man, one giant leap for mankind. Precies veertig jaar nadat de oneliner werd uitgesproken, is men er nog altijd niet over uitgeschreven. Dat de uitspraak een taalfout bevat, bij voorbeeld. Het had moeten zijn 'for a man'; Armstrong zei dus eigenlijk twee keer 'voor de mensheid'. Of dat het zinnetje niet door Neil of door NASA maar door een Brits ingenieur zou zijn bedacht.

Maar de perfecte marketingslogan doet het nog steeds. Jong en oud denken er meteen de zwart-witbeelden bij van Armstrong die in het maanzand springt. Het is een historisch moment dat zich van alle andere historische momenten onderscheidt door zijn extreme exclusiviteit. Enkel twee mensen hebben gevoeld wat het was om hun leven te riskeren voor die eerste kangoeroesprongen op een ander hemellichaam. Tien anderen zijn daarna in hun voetsporen getreden. De rest van de wereldbevolking kan het zich alleen maar verbeelden.

Een belangrijk ruimtevaartmoment voor België mocht ik meemaken in het Kazachse Bajkonoer, toen Frank De Winne naar het Internationaal Ruimtestation werd geschoten. Zittend op een grote steen, op 800 meter afstand, kon ik alles zien, horen, voelen. Het was zo indrukwekkend dat ik het geronk nog niet van mijn bandopnemer heb kunnen wissen. Ik was erbij! En zonder dat je het beseft, haal je daarna de grote woorden boven: 'Historisch', 'Afspraak met de geschiedenis'. Dat komt ervan als je vier dagen meeleeft met De Winne: je volgt elke stap, elk ritueel voordat hij de Sojoez inkruipt en zijn hachje riskeert. Ruimtevaart, zo heb ik ondervonden, is een vreemde mengeling van sentiment en nuchterheid. En bij elke lancering haalt het eerste de bovenhand. Maar waren de grote woorden daar op hun plaats? Hoe historisch is deze vlucht echt? Er zijn intussen 500 mensen de ruimte ingegaan en om de zoveel maanden is er wel een crew die vanaf het Kennedy Space Center of de Kosmodroom van Bajkonoer naar het ISS wordt geschoten. De ISS-astronauten verbleken bij die van de Apollo's en niet te vergeten bij Joeri Gagarin en de kosmonauten die de primeurs aan elkaar

regen (eerste man en eerste vrouw *in space*, eerste ruimtewandeling). Het lijkt bijna of ze in de jaren zestig verder stonden in de ruimtevaart dan nu. Of toch meer durfden. Waar een heel klein beetje oorlog toch goed voor is... Laat ons eerlijk zijn: hoeveel keer hebben we nog aan De Winne gedacht de voorbije week? Over twintig jaar zullen het ISS en De Winne heel vage namen zijn. Dan schrijven we hopelijk over lijnvuchten naar de maan, bekijken we webcams in de maankolonie. Maar onze verwondering zal pas echt weer zijn zoals veertig jaar geleden als we verder gaan dan onze neus lang is: naar Mars.

Elke journalist kent het momentverlangen, het verlangen naar historische momenten, naar grote breuklijnen. Die zijn jammer genoeg zeldzaam. 99,9 procent is waan van de dag, en dan maar hopen dat je tijdens die 0,1 procent niet juist een vakantiedag neemt. Alleen al het verlangen naar grote momenten drijft broodschrijvers ertoe momenten te *maken*.

Lees er de stukken over de Tour maar op na. De overwinning van Contador in de vijftiende etappe werd in onvervalste romanstijl gegoten. Wielerverslaggevers praatten bijna zoals Homeros moet hebben gezongen. Maar ook voor een passage van pakweg Metallica op Werchter wordt alles uit de taalkundige kast gehaald. Alles moet fenomenaal. Alles moet historisch. We zijn professionele verbloemers.

Ja, ook de collega's van persagentschappen: hun beknoptheid is esthetisch. Het meest dramatische eindigt steevast in een mooi afgerond stukje tekst of beeldverslag, met een sobere kop of prachtige vondst als afwerking. Mooier dan het is gezegd, afgeronder dan het is gebeurd.

Daarom hou ik van journalistiek. Voor zijn esthetische waarheid, voor zijn onderhuids Marcel Vanthiltenthousiasme. Een werkelijkheid in drie cijfers na de komma, in eindeloze ambtenarenverslagen en in weinig tot de verbeelding sprekende beelden? Geef mij maar de piepkleine leugen van de taal. Ze maakt de wereld verwerkbaar, behapbaar, memoriseerbaar. Het valt ongetwijfeld evolutionair te verklaren. Maar laten we misschien één ding afspreken: we bannen het woord 'historisch' uit onze woordenschat, zodat het weer betekenis krijgt. Dan kunnen onze opvolgers het over veertig jaar met reden weer gebruiken voor de eerste voetafdruk op Mars.

Volgende maand: Leen Creve (Weekend Knack)

Onder embargo

Nieuws mag niet droog zijn, nieuws moet **persoonlijk zijn** en **emoties** losweken bij de mensen, dat krijgen journalisten meer dan vroeger te horen van hun chefs. Welaan dan, wie is *De Journalist* om tegen de stroom in te gaan?

Blij gezichten bij Mediargus, dat zijn tiende verjaardag viert. Mediargus is de digitale persknipselbank van de Vlaamse uitgevers en omroepen, en viert zijn prille jubileum op 25 september in *The Surf House* in Brussel.

Waar is de tijd dat de AVBB de lancering van Mediargus' voorloper, Central Station, via de rechter blokkeerde omdat de uitgevers hadden nagelaten de auteursrechten van hun journalisten behoorlijk te compenseren? **Gaf dat even heibel zeg.**

Boosheid alom bij de AJP, onze Franstalige zustervereniging, nu de Franstalige dagbladuitgevers hebben aangekondigd dat ze van de sectorale cao voor de dagbladjournalisten af willen. Met name het baremagebonden loonsysteem is de werkgevers een doorn in het oog.

In een brief aan de AJP schrijven de uitgevers dat ze naar "een gedifferentieerde beloning" willen die rekening houdt met een "mix van functies en competenties". En dan: "Daarbij moeten we voordeel halen uit het technische arsenaal. Aangezien er geen bewegingsruimte is op het niveau van de bedrijfsfinanciën, zal die moeten komen van de mogelijkheden op het vlak van auteursrechten."

Daarmee verwijzen de Franstalige uitgevers **op kousenvoeten** naar het gunstiger fiscaal regime voor auteursrechten, waarvan ze dus duidelijk een graantje willen meepikken. VVJ en AJP hebben steeds gezegd dat dit nieuwe fiscale voordeel uitsluitend de auteursjournalisten zelf ten goede mag komen, en niet op besparingen beluste media-bedrijven.

Een **tevreden** Gert Van Langendonck (*ex-De Morgen*) dezer dagen. Hij wordt vaste NRC-correspondent voor de maghreblanden.

Eerder **verongelijkt** is Peter Van den Bossche over een bericht in *Onder embargo* in de vorige *De Journalist*. Daarin werd zijn vertrek als hoofdredacteur van regiozender TV Oost gelinkt aan

onvrede van eigenaar Concentra over tegenvallende kijkcijfers. "De kijkcijfers, die overigens meer dan behoorlijk zijn, zijn geen reden voor mijn vertrek", aldus Peter. "Wel verliet ik de redactie omdat ik niet langer op één lijn zat met enkele van mijn ambitieuze jonge reporters."

Positivisme troef dan weer bij Alfacam, het ambitieuze televisiebedrijf van Gabriel Fehervari. Hij gaat met zijn nieuwe zender Exqi voluit in de aanval tegen VRT-Eén en VTM. Exqi zal ook via de analoge kabel te ontvangen zijn.

Stefan Van Loock, die twintig jaar sportjournalist was bij VTM, wordt netmanager van Exqi Sport. Stefan (48) in *De Morgen*: "Dit is gewoon een kans die ik op mijn leeftijd niet mag laten schieten. Op termijn worden wij zeker inzake sport een zender om mee rekening te houden."

Begin juli haalde Alfacam nog een Vlaamse subsidie van 150.000 euro binnen voor een dagelijks cultuur-journaal op het digitale tv-kanaal Exqi Culture. Het nieuwe journaal gaat op 31 augustus van start onder de naam *Gids in Goesting*.

Onrust en ergernis bij *Het Laatste Nieuws* over het gedwongen vertrek van autojournalist Joris Van Roy, nu de krant haar autopagina opdoekt. Joris (50) tekende ook in belangrijke mate voor het informatiseringsproces bij *HLN* op een moment dat de toenmalige hoofdredactie nog geen computer van een broodrooster kon onderscheiden.

Blijdschap bij Corelio dan weer over het aantreden van Gert Ysebaert (46) als uitgever Vlaamse media bij de groep op 1 september. "Gert Ysebaert zal zich als uitgever in hoofdzaak toespitsen op het verder ontwikkelen van de commerciële en marketingstrategie van de lezersmarkt Vlaamse media, terwijl algemeen hoofdredacteur Peter Vandermeersch eindverantwoordelijke blijft voor de redactionele inhoud van *De Standaard* en *Het Nieuwsblad*."

Zo zien ook wij het graag, wat scheiding tussen redactie en commercie.

Minder content zijn sommigen over de beslissing van Peter Vandermeersch om Mia Doornaert aan boord te houden als columnist van *De Standaard*, nu ze adviseur wordt van minister van Buitenlandse Zaken Yves Leterme (CD&V). Er is zelfs een internetpetitie

tegen Mia's aanblijven als columnist gelanceerd. Anderzijds: politici die voor kranten schrijven willen wij niet te eten moeten geven.

Mia weg, maar **gelukkig** is alvast de Europa-berichtgeving van *De Standaard* nog steeds in goede handen. Niet enkel in die van Evita Neefs, zoals we in vorige editie van *DJ* meldden, maar ook in die van Kim De Rijck. Terwijl Evita vooral zal focussen op de politieke aspecten van Europa, neemt Kim de meer economische dossiers onder haar hoede.

Een bedrijvengids biedt onder de misleidende naam *Belga Marketing* aan journalisten advertentieruimte aan in de rubriek *Persagentschappen*. Prijs: 1.068 euro per jaar. Zijn we **allesbehalve gelukkig** mee.

Net zomin als met de praktijken van het bedrijfje Mediaplanet trouwens, dat 'journalisten' zoekt om 'themabijlagen' te maken voor geïnteresseerde kranten. Wat blijkt? "Het doel van onze themabijlagen is de lezers te transformeren in potentiële consumenten. De redactionele content zal de behoeftes en wensen van de consument omvormen tot oplossingen. Themabijlagen zijn een effectieve manier om uw merk en producten te marketen."

Hoeven we eraan te herinneren dat het statuut van beroepsjournalist onverenigbaar is met het schrijven van advertorials?

Tot slot nog enige **ongerustheid** ventileren over een paar projecten die bij Justitie op stapel staan. Het eerste betreft een wetsontwerp, intussen door de Senaat goedgekeurd, dat de werkmethoden van de Staatsveiligheid regelt en daarbij verondersteld wordt ook het bronnengeheim van de journalisten te ontzien. Dat gebeurt dan wel in naam, maar de AVBB vraagt minister De Clerck niettemin om enige verduidelijking.

Hetzelfde doen we over het wetsontwerp dat alle digitale operatoren wil verplichten de data van emailverkeer, onlinetelefonie en internetconsultaties twee jaar bij te houden. Samen met de Liga voor Mensenrechten, de Orde van Advocaten en die van Geneesheren, maakte de AVBB bij de politieke verantwoordelijken reeds voorbehoud rond een mogelijke aantasting van fundamentele rechten en vrijheden, waaronder opnieuw het journalistieke bronnengeheim.

www.wobbing.be. Hét instrument voor de onderzoeksjournalist.

De onderzoeksjournalist onderzoekt. Dat zit in de aard van het beestje. Het Fonds Pascal Decroos wil die tweede natuur een duwtje in de rug geven met www.wobbing.be, een praktische gids voor al wie gebruik wil maken van de Wet op de Openbaarheid van Bestuur, zeg maar de WOB.

Onze site bevat naast een verhelderende aanvraagprocedure en enkele succesvolle cases ook een "letter generator" waarmee u de eerste spade kan steken in een diepgravend

dossier. Het zal de Maurice De Wildes onder u, die geen genoeg nemen met een nul op het rekest, niet verbazen dat u op onze site ook verneemt hoe u in beroep moet gaan tegen een weigering.

En als we u daarbij nog vertellen dat we op onze site ook alle Europese wetgeving en besluitvorming voor u toegankelijk maken, dan durven we hopen dat u ook een fan van deze onderzoeksmethode wordt.

FONDS PASCAL DECROOS
VOOR BIJZONDERE JOURNALISTIEK

www.fondspascaldecroos.org

